

Aké dôchodky sa budú vyplácať z druhého piliera?

Jana Kolesárová*

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky predložilo na medzirezortné pripomienkové konanie novelu zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákona upravujúceho 2. dôchodkový pilier). Ide o tzv. anuitnú novelu, ktorej vypracovanie dlhodobo očakávali politici, odborná verejnosť i samotní sporitelia. Výplata prvých dôchodkov z 2. piliera bude totiž aktuálna už od 1. januára 2015.

* Jana Kolesárová je generálna riaditeľka sekcie sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Súčasný zákon o starobnom dôchodkovom sporení obsahuje niektoré aspekty vyplácania dôchodkov z 2. piliera. Upravuje napríklad druhy dôchodkov (starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok a pozostalostné dôchodky), podmienky a formy ich vyplácania, ako aj podmienky výplaty nasporenej sumy v prípade smrti sporiteľa (tzv. dedenie). V súčasnej právnej úprave však absentujú postupy, ktoré sa týkajú samotnej realizácie celého procesu priznania a vyplácania dôchodkov, tak aby bol vykonateľný a komfortný pre sporiteľa. Súčasná právna úprava je okrem iného v niektorých oblastiach, ktorými sú podmienky vyplácania niektorých druhov dôchodkov, ako aj poistno-matematických a iných technických vlastností dôchodkov, prekonaná.

Účelom 2. piliera je zabezpečiť spolu s dôchodkom zo sociálneho poistenia (1. pilier) sporiteľovi príjem v starobe a pozostalým po sporiteľovi zabezpečiť príjem v prípade smrti sporiteľa. Za obdobie, v ktorom je osoba sporiteľom v 2. pilieri, sa jej starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok zo Sociálnej poisťovne primerane zníži. Dôchodok z 2. piliera teda nie je doplnkom k dôchodku z 1. piliera. Dôchodok z 2. piliera nahrádza časť starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku z 1. piliera.

STAROBNÝ DŔCHODOK

Podľa anuitnej novely, ako aj podľa súčasného zákona o starobnom dôchodkovom sporení sa z 2. piliera má vyplácať starobný dôchodok. Ten-

to starobný dôchodok má spolu s kráteným starobným dôchodkom z 1. piliera zabezpečiť sporiteľovi do konca života príjem v starobe.

Podľa zákona o sociálnom poistení, ktorý upravuje dôchodky z 1. piliera, má nárok na starobný dôchodok taký poistenec, ktorý získal najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia (v zásade odpracované roky) a dovŕšil dôchodkový vek. Toto sú podmienky na získanie starobného dôchodku v 1. pilieri. V 2. pilieri teda logicky musí byť možnosť vyplácania starobného dôchodku, ktorý, ako som už uviedla, nahrádza časť starobného dôchodku z 1. piliera.

Podľa anuitnej novely by sa starobný dôchodok z 2. piliera mal vyplácať rovnako ako v 1. pilieri dovŕšením dôchodkového veku. Podľa súčasného zákona je však ďalšou podmienkou na získanie starobného dôchodku z 2. piliera získanie minimálneho obdobia starobného dôchodkového sporenia najmenej 10 rokov. Ak by dôchodca túto podmienku uvedenú v súčasnom zákone nespĺnil, poberal by krátený dôchodok z 1. piliera, ale dôchodkové úspory v 2. pilieri by nemohol použiť na zabezpečenie svojho dôchodku. Tie by boli predmetom dedenia až po jeho smrti.

Zachovať podmienku minimálneho obdobia sporenia najmenej 10 rokov v zákone o starobnom dôchodkovom sporení nemalo zmysel. Dôchodca by mal krátený dôchodok z 1. piliera, k dôchodku z 2. piliera by nemal prístup a ak by sa ocitol v hmotnej núdzi, museli by sa na neho skladať ostatní daňovníci. Preto bola podmienka minimálneho obdobia sporenia zrušená a jedinou podmienkou výplaty starobného dôchodku bude len dovŕšenie dôchodkového veku podľa zákona o sociálnom poistení.

Ak bude anuitná novela schválená v navrhovanom znení, podľa našich odhadov bude počet sporiteľov, ktorým sa môže vyplácať starobný dôchodok z 2. piliera v roku 2015, okolo 3 000. Ak by sme nenavrhli zrušenie podmienky minimálneho obdobia sporenia 10 rokov, k dôchodku z 2. piliera by malo v roku 2015 prístup iba približne 800 sporiteľov.

PREDČASNÝ STAROBNÝ DŔCHODOK

Vyplácanie predčasného starobného dôchodku z 2. piliera zostáva podmienené priznaním predčasného starobného dôchodku z 1. piliera. Predčasný starobný dôchodok sa bude vyplácať takému sporiteľovi, ktorému už bol priznaný predčasný starobný dôchodok z 1. piliera.

Na nárok na predčasný starobný dôchodok z 1. piliera je potrebné splniť tri podmienky. Jednou z nich je získanie minimálneho obdobia dôchodkového poistenia 15 rokov (v zásade odpracované roky). Ďalšou podmienkou je, že poistencovi chýbajú do dovŕšenia dôchodkového veku najviac 2 roky. Tým, že je predčasný starobný dôchodok z 2. piliera podmienený priznaním predčasného starobného dôchodku z 1. piliera, sporiteľ musí logicky obidve tieto podmienky splniť.

Predčasný starobný dôchodok z 1. piliera je krátený za obdobie, v ktorom ho dôchodca poberal. Za každých začatých 30 dní skoršieho odchodu do dôchodku sa kráti o 0,5 %. Toto krátenie sa však v zásade nevzťahuje na obdobie, v ktorom je výplata predčasného starobného dôchodku pozastavená z dôvodu, že dôchodca pracoval. Predčasný starobný dôchodok z 1. piliera však musí byť vyšší ako 1,2-násobok sumy životného minima (zhruba 240 eur), čo je tretou podmienkou nároku na predčasný starobný dôchodok z 1. piliera.

Ako vidíme, v prípade predčasného starobného dôchodku platí zásada „dôchodok alebo zárobok“. Na rozdiel od podmienok v 1. pilieri platí, že ak sa raz začal predčasný starobný dôchodok z 2. piliera vyplácať, tak sa jeho výplata nepozastavuje, ani ak sa stane poberateľ tohto dôchodku znovu dôchodkovo poisteným (zamestná sa alebo je samostatne zárobkovo činnou osobou, ktorá má taký príjem z podnikania, že jej vzniklo povinné dôchodkové poistenie v Sociálnej poisťovni).

Ak sporiteľ nemá nárok na predčasný starobný dôchodok z 1. piliera vyšší ako 1,2-násobok sumy životného minima (zhruba 240 eur), môže si pomôcť úsporami v 2. pilieri. Má teda nárok na predčasný starobný dôchodok aj vtedy, ak jeho predčasný starobný dôchodok z oboch pilierov bude vyšší ako 1,2-násobok životného minima. Opäť aj v tomto prípade musia byť splnené podmienky, že sporiteľ v zásade odpracoval najmenej 15 rokov a do dovŕšenia dôchodkového veku mu chýbajú maximálne 2 roky.

Úpravou uvedenou v predchádzajúcom odseku sa zároveň odstraňuje deformácia v súčasne platnej právnej úprave, podľa ktorej stačí, aby výška úspor na osobnom dôchodkovom účte sporiteľa postačovala na výplatu doživotného predčasného starobného dôchodku najmenej v sume 0,6-násobku životného minima. Ak sporiteľ túto podmienku nespĺnil, bez ohľadu na výšku priznaného predčasného starobného dôchodku z 1. piliera predčasný starobný dôchodok z 2. piliera nemohol poberať.

Na druhej strane poistenec, ktorý je sporiteľ, môže dnes poberať predčasný starobný dôchodok z 1. piliera v zásade aj vtedy, ak jeho predčasný starobný dôchodok z 1. piliera je vyšší ako 0,6-násobok sumy životného minima, pričom výška jeho úspor z 2. piliera alebo skutočnosť, že nečerpá predčasný starobný dôchodok z 2. piliera, je bezvýznamná. Takto sporiteľ s nižšou nasporenou sumou na osobnom dôchodkovom účte nemusí byť v starobe dostatočne zabezpečený.

Zámerom anuitnej novely je, aby úhrn súm predčasných starobných dôchodkov z oboch pilierov bol vo výške, ktorá minimalizuje možnosť vzniku nároku na dávku v hmotnej núdzi.

Z 2. piliera sa budú vyplácať aj pozostalostné dôchodky (vdovské, vdovecké a sirotské dôchodky). Podmienky vyplácania týchto dôchodkov, ako aj dôvody, ktoré nás viedli k predloženiu takého návrhu, vysvetlíme v nasledujúcom čísle.